

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 27 września 2013 roku Sąd Rejonowy w Skierniewicach w sprawie sygn. akt I C 852/12 z powództwa M. C. i Z. C. przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. o przywrócenie stanu zgodnego z prawem nakazał (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W., aby usunęła kabel optotelekomunikacyjny biegnący przez nieruchomość będącą obecnie własnością Z. C. i M. C. jako współwłaścicieli na prawach wspólności ustawowej, którą to nieruchomość stanowi położona w S. przy ulicy (...) działka

o numerze ewidencyjnym (...) obręb 16 miasto S., dla której w Sądzie Rejonowym w Skierniewicach prowadzona jest księga wieczysta Kw Nr (...), zwrócił Z. C. i M. C. od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Skierniewicach kwoty po 25 zł tytułem różnicy między pobraną i należną opłatą od pozwu, a także zasądził od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz Z. C. i M. C. kwoty po 75 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Powyższe orzeczenie zaskarżyła apelacją strona pozwana w całości. Rozstrzygnięciu skarżący zarzucił:

1. obrazę przepisów prawa materialnego polegającą na:

a) naruszeniu art. 5 k.c. w zw. z art. 222 § 2 k.c. poprzez nakazanie usunięcia linii telekomunikacyjnej w sytuacji, gdy roszczenie takie stanowi nadużycie przysługującego powodowi prawa, które daje im art. 222 § 2 k.c., nie biorąc przy tym pod uwagę wszystkich okoliczności sprawy, w szczególności tego, że przedmiotowa linia telekomunikacyjna istnieje od wielu już lat i ma istotne znaczenie, jeżeli chodzi o świadczenie usług telekomunikacyjnych na rzecz wielu innych odbiorców i nie wchodzi w grę jej likwidacja, a także bez ustalenia, jakie są realne możliwości usytuowania jej poza nieruchomością powodów (w szczególności w taki sposób, żeby nie naruszyła praw osób trzecich) i jakie byłyby koszty tego przedsięwzięcia, jak również bez dokonania oceny dotychczasowego postępowania powodów odnośnie posadowienia tej linii i jego zgodności z zasadami współżycia społecznego przy eskalowaniu przez powodów swoich żądań finansowych wobec powódki;

b) naruszenie art. 222 § 2 k.c. w zw. z art. 151 k.c. polegające na nakazaniu usunięcia linii telekomunikacyjnej w sytuacji, gdy została ona wybudowana na podstawie pozwolenia na budowę, a powodowie przez długi okres jej istnienia nie wysuwali żądań jej usunięcia, w sytuacji gdy przepis art. 151 k.c. pozwala na formułowanie takich żądań wyłącznie, gdy następuje to bezzwłocznie;

c) naruszenie art. 36 § 2 k.r.o. (w brzmieniu obowiązującym w chwili wyrażenia zgody przez Z. C.) poprzez przyjęcie, że wyrażenie zgody na rozporządzenie nieruchomością na cele budowlane stanowi czynność przekraczającą zakres zwykłego zarządu majątkiem wspólnym, gdyż jest tożsame z obciążeniem nieruchomości ograniczonym prawem rzeczowym o treści odpowiadającej służebności przesyłu, w sytuacji gdy wyrażenie zgody na dysponowanie nieruchomością na cele budowlane w rozumieniu art. 32 ust. 4 pkt 2 ustawy Prawo budowlane jest odrębną czynnością w postępowaniu poprzedzającym rozpoczęcie robót budowlanych i nie prowadzi sama przez siebie do obciążenia nieruchomości będącej przedmiotem majątku wspólnego;

2. obrazę przepisów prawa procesowego poprzez naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. polegające na dowolnej ocenie zebranego w sprawie materiału dowodowego, z naruszeniem zasad logicznego wnioskowania oraz wbrew doświadczeniu życiowemu i przyjęcie, że powódka M. C. nie wyraziła zgody na posadowienie linii telekomunikacyjnej na nieruchomości wchodzącej w skład majątku wspólnego i sprzeciwiła się temu posadowieniu po wybudowaniu linii, w sytuacji gdy to do jej rąk doręczono pozwolenie na budowę, co pokwitowała własnoręcznym podpisem i to bezpośrednio na samej decyzji, a nie na zwrotnym potwierdzeniu jej odbioru, a także zносиła wykonywanie robót budowlanych na jej nieruchomości i eksploatację linii przez pozwaną.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, a nadto o zmianę

zawartego w wyroku rozstrzygnięcia o kosztach procesu i zasądzenie od powodów solidarnie na rzecz pozwanej kosztów procesu za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację pozwanego powodowie wnieśli o jej oddalenie w całości.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacja jako bezzasadna podlegała oddaleniu.

Zaskarżone rozstrzygnięcie zostało wydane w wyniku prawidłowo ustalonego stanu faktycznego, które to ustalenia Sąd Okręgowy podziela i przyjmuje za własne, jak również w następstwie bezbłędnie zastosowanych przepisów prawa materialnego.

Rozpoczynając analizę zarzutów apelacji, należy odnieść się w pierwszej kolejności do zarzutów prawa procesowego, gdyż prawidłowo ustalony i oceniony stan faktyczny determinuje kierunek dalszych rozważań w aspekcie prawa materialnego.

Za całkowicie chybiony należało uznać przede wszystkim sformułowany przez pozwanego w wywiedzionej apelacji zarzut obrazy przepisu prawa procesowego w postaci art. 233 § 1 k.p.c. polegającej na dowolnej ocenie zebranego w sprawie materiału dowodowego skutkującej przyjęciem, że powódka M. C. nie wyraziła zgody na posadowienie linii telekomunikacyjnej na nieruchomości wchodzącej w skład majątku wspólnego i sprzeciwiła się temu posadowieniu po wybudowaniu linii, w sytuacji gdy to do jej rąk doręczono pozwolenie na budowę, co pokwitowała własnoręcznym podpisem bezpośrednio na samej decyzji, a także znosiła wykonywanie robót budowlanych na jej nieruchomości i eksploatację linii przez stronę pozwaną.

Przypomnieć należy, iż w myśl powołanego wyżej przepisu ustawy Sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Ocena dowodów polega na ich zbadaniu i podjęciu decyzji, czy została wykazana prawdziwość faktów, z których strony wywodzą skutki prawne. Celem Sądu jest tu dokonanie określonych ustaleń faktycznych, pozytywnych bądź negatywnych i ostateczne ustalenie stanu faktycznego stanowiącego podstawę rozstrzygnięcia.

Ocena wiarygodności mocy dowodów przeprowadzonych w danej sprawie wyraża istotę sądenia w części obejmującej ustalenie faktów, ponieważ obejmuje rozstrzygnięcie o przeciwnych twierdzeniach stron na podstawie własnego przekonania sędziego powziętego w wyniku bezpośredniego zetknięcia ze świadkami, stronami, dokumentami i innymi środkami dowodowymi. Powinna odpowiadać regułom logicznego rozumowania wyrażającym formalne schematy powiązań między podstawami wnioskowania i wnioskami oraz uwzględniać zasady doświadczenia życiowego wyznaczające granice dopuszczalnych wniosków i stopień prawdopodobieństwa ich występowania w danej sytuacji.

Jeżeli z określonego materiału dowodowego Sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena Sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.) i musi się ostać choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami, lub gdy wnioskowanie Sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo-skutkowych to przeprowadzona przez Sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona.

W kontekście powyższych uwag należy stwierdzić, iż wbrew twierdzeniom apelującego w rozpoznawanej sprawie Sąd Rejonowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych w oparciu o cały zgromadzony materiał dowodowy i nie naruszył dyspozycji art. 233 § 1 k.p.c. Przeprowadzona przez tenże Sąd ocena materiału dowodowego jest w całości logiczna i zgodna z zasadami doświadczenia życiowego, zaś wszelkie podniesione w tym zakresie zarzuty stanowią w istocie

jedynie niczym nieuzasadnioną polemikę z prawidłowymi i nieobarczonymi jakimkolwiek błędem ustaleniami Sądu pierwszej instancji.

Przede wszystkim Sąd ten w sposób w pełni prawidłowy ustalił, że powódka M. C. nigdy nie wyraziła zgody na przeprowadzenie przez działkę o numerze ewidencyjnym (...) kabla optotelekomunikacyjnego, a także, iż nikt nie występował do niej o wyrażenie takiej zgody, jak również, iż powódka nigdy nie potwierdziła również takiej zgody wyrazowej przez Z. C.. Odmiennych ustaleń, które byłyby zgodne ze stanowiskiem apelującego, nie sposób wywieść ze zgromadzonego materiału dowodowego. Należy zauważyć, iż pod załączoną do akt kserokopią oświadczenia o wyrażeniu zgody na wybudowanie przez stronę pozwaną podziemnego kabla telefonicznego widnieje jedynie podpis Z. C., a nadto z treści tegoż oświadczenia wyraźnie wynika, iż zostało ono złożone wyłącznie przez powoda. W aktach sprawy brak jest natomiast podobnego oświadczenia pochodzącego od powódki M. C.. Jej podpis widnieje wprawdzie na stronie 3 Decyzji z dnia 28 czerwca 1999 roku nr 158/99 zatwierdzającej projekt budowlany i zezwalającej na budowę, jednakże podpis ten został przez powódkę złożony jedynie w celu potwierdzenia odbioru decyzji, która została skierowana do powoda Z. C.. Wbrew stanowisku strony pozwanej, z samego faktu złożenia przez powódkę podpisu pod treścią wskazanej wyżej decyzji w celu potwierdzenia jedynie odbioru przedmiotowego dokumentu nie sposób wysnuć wniosku, iż powódka jednocześnie z pokwitowaniem odbioru dokumentu w sposób dorozumiany wyraziła zgodę na wybudowanie na terenie działki stanowiącej jej własność podziemnego kabla telefonicznego. Należy zwrócić uwagę na to, iż powódka w toku niniejszego postępowania konsekwentnie kwestionowała fakt wyrażenia przez siebie kiedykolwiek zgody na przeprowadzenie przez jej działkę kabla telekomunikacyjnego. Również powód Z. C. potwierdził, że powódka zgody takiej nigdy nie udzieliła, a także iż nikt o wyrażenie takiej zgody do niej się nie zgłosił. W sytuacji zatem, gdy ustalenie, czy rzeczywiście zgoda taka została wyrażona przez obu małżonków, która to okoliczność miała w niniejszej sprawie zasadnicze znaczenie dla oceny argumentacji podniesionej przez stronę pozwaną dla obrony przed dochodzonym roszczeniem, to na pozwanym, zgodnie z dyspozycją art. 6 k.c., którego procesowym odpowiednikiem jest art. 232 k.p.c., spoczywał w tym zakresie ciężar dowodowy. Ciężarowi temu jednak strona pozwana nie podołała. Brak jest w niniejszej sprawie bowiem jakiegokolwiek dowodu potwierdzającego fakt wyrażenia przez powódkę zgody w powyższym zakresie. W szczególności do akt sprawy nie zostało złożone podpisane przez M. C. oświadczenie o wyrażeniu zgody na budowę o podobnej treści, co oświadczenie powoda Z. C.. W sytuacji zatem, gdy powódka kwestionowała fakt wyrażenia takowej zgody, pozwany zaś nie przedstawił na powyższą okoliczność jakichkolwiek dowodów, należało się zgodzić ze stanowiskiem Sądu Rejonowego, iż na podstawie zgromadzonej dokumentacji możliwe jest jedynie ustalenie, iż zgody na budowę podziemnego kabla telekomunikacyjnego udzielił wyłącznie powód.

Odnosząc się w dalszej kolejności do zarzutu naruszenia art. 36 § 2 krio (w brzmieniu obowiązującym w chwili wyrażenia zgody przez Z. C.) poprzez nieprawidłowe przyjęcie, że wyrażenie zgody na rozporządzenie nieruchomością na cele budowlane stanowi czynność przekraczającą zakres zwykłego zarządu majątkiem wspólnym, gdyż jest tożsame z obciążeniem nieruchomości ograniczonym prawem rzeczowym o treści odpowiadającej służebności przesyłu, należy stwierdzić, iż tak sformułowany przez pozwanego zarzut nie mógł się w okolicznościach rozpoznawanej sprawy okazać zasadny. Skarżący nie zgodził się z oceną Sądu Rejonowego, iż wyrażenie zgody na rozporządzenie nieruchomością na cele budowlane stanowi czynność przekraczającą zakres zwykłego zarządu majątkiem wspólnym, wskazując między innymi, iż zgoda na dysponowanie nieruchomością na cele budowlane w rozumieniu art. 32 ust. 4 pkt 2 ustawy Prawo budowlane jest odrębną czynnością w postępowaniu poprzedzającym rozpoczęcie robót budowlanych i sama przez siebie nie prowadzi do obciążenia nieruchomości będącej przedmiotem majątku wspólnego w jakikolwiek sposób. Argumentacja ta nie wydaje się być przekonująca. Wyrażenie przedmiotowej zgody wprawdzie poprzedza rozpoczęcie robót budowlanych, a zatem bezpośrednio nie prowadzi do obciążenia nieruchomości. Nie ulega jednak wątpliwości, iż końcowym elementem tych robót, na rozpoczęcie których potrzebna jest zgoda właściciela, było w niniejszej sprawie właśnie wybudowanie podziemnej linii telekomunikacyjnej, której istnienie i przebieg w sposób wyraźny ogranicza prawo własności spornej działki przysługujące na zasadzie wspólności majątkowej małżeńskiej obu powodom. W tym stanie rzeczy można zatem stwierdzić, iż wyrażenie przez powoda Z. C. zgody na rozpoczęcie budowy na terenie spornej działki linii telekomunikacyjnej, a w konsekwencji wybudowanie przedmiotowej linii, skutkowało faktycznym obciążeniem nieruchomości wspólnej w zakresie odpowiadającym treści służebności gruntowej, a to prowadzić musi

do wniosku, iż także samo wyrażenie zgody na rozporządzenie nieruchomością na cele budowlane stanowi czynność przekraczającą zakres zwykłego zarządu majątkiem wspólnym, dla której ważności w świetle art. 37 § 1 krio wymagana jest zgoda obu małżonków. Skoro zaś powódka takiej zgody na ułożenie kabla telekomunikacyjnego nie wyraziła, ani nie potwierdziła zgody wyrażonej przez jej małżonka, czynność dokonana przez Z. C., polegająca na faktycznym obciążeniu nieruchomości wspólnej w zakresie odpowiadającym treści służebności gruntowej musi być, jak słusznie stwierdził Sąd Rejonowy, postrzegana jako nieważna. To zaś oznacza na gruncie niniejszej sprawy, iż zgoda wyrażona przez samego tylko powoda nie doprowadziła do powstania po stronie (...) SA prawa do władania nieruchomością powodów.

Niezależnie od powyższego należy mieć również na uwadze fakt, iż w przedmiocie wskazanego wyżej zarzutu wypowiedział się już Sąd Okręgowy w Łodzi w sprawie sygn. akt III Ca 315/12, w której potwierdził, że M. i Z. C. przysługuje roszczenie o nakazanie usunięcia spornych naniesień. Sąd ten zajął również stanowisko w przedmiocie tego, czy zgoda Z. C. na ułożenie kabla telekomunikacyjnego stanowiła czynność przekraczającą zakres zwykłego zarządu, jednoznacznie wskazując, iż czynność ta sprowadzała się do wyrażenia zgody na korzystanie przez inny podmiot z owej nieruchomości w zakresie odpowiadającym korzystaniu w ramach służebności, a zatem wiązała się niewątpliwie z obciążeniem nieruchomości. W konsekwencji Sąd Okręgowy w sprawie sygn. akt III Ca 315/12 uznał, iż nie budzi jakichkolwiek wątpliwości prawidłowość zakwalifikowania przez Sąd Rejonowy czynności w postaci wyrażenia zgody na przeprowadzenie przedmiotowego kabla jako czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu. Argumentację tę Sąd orzekający w niniejszej sprawie w pełni podziela.

Odnosząc się w dalszej kolejności do zarzutu naruszenia art. 222 § 2 k.c. w zw. z art. 151 k.c. polegającego na nakazaniu usunięcia linii telekomunikacyjnej w sytuacji, gdy została ona wybudowana na podstawie pozwolenia na budowę, a powodowie przez długi okres jej istnienia nie wysuwali żądań jej usunięcia, w sytuacji gdy przepis art. 151 k.c. pozwala na formułowanie takich żądań wyłącznie, gdy następuje to bezzwłocznie, uznać należało, iż również tak sformułowany przez stronę pozwaną zarzut nie mógł zostać oceniony jako zasadny. W ocenie Sądu odwoławczego powoływanie się przez skarżącego na treść art. 151 k.c. nie jest w niniejszej sprawie trafne. Przepis ten stanowi, iż właściciel gruntu nie może żądać przywrócenia stanu poprzedniego, chyba że bez nieuzasadnionej zwłoki sprzeciwił się przekroczeniu granicy albo że grozi mu niewspółmiernie wielka szkoda. Należy zauważyć, iż spór co do zainstalowania urządzeń przesyłowych na nieruchomości powodów trwa już od kwietnia 2008 roku. W świetle powołanego wyżej przepisu ustawy okolicznością istotniejszą jest jednak to, iż powodom niewątpliwie na skutek istnienia spornych urządzeń na terenie ich nieruchomości grozi szkoda, z tego względu, iż obecność urządzenia przesyłowego wpływa negatywnie na wartość nieruchomości znacznie obniżając jej cenę, a także skutecznie uniemożliwiając korzystanie z nieruchomości, czyli jej normalną i adekwatną do położenia zabudowę. Istotne znaczenie ma również fakt, iż strona pozwana nie podnosiła w toku niniejszej sprawy argumentu, iż nie jest możliwa jakakolwiek zmiana położenia urządzeń przesyłowych. Co więcej sama pozwana w odpowiedzi na propozycję ugody ze strony powodów zasygnalizowała, że przesunięcie linii będzie możliwe w 2014 roku. Wynika zatem z powyższego, iż przesunięcie przedmiotowej linii nie jest czynnością niemożliwą, czy też zawiłą, uzasadniającą odmowę powodom ochrony ich prawa własności.

Z tych wszystkich względów zarzut naruszenia dyspozycji art. 222 § 2 k.c. w zw. z art. 151 k.c. należało uznać za chybiony.

Ostatecznie jako nieuzasadniony należało ocenić zarzut naruszenia dyspozycji art. 5 k.c. w zw. z art. 222 § 2 k.c. poprzez nakazanie usunięcia linii telekomunikacyjnej w sytuacji, gdy roszczenie takie stanowi w ocenie apelującego nadużycie przysługującego powodom prawa, które daje im przepis art. 222 § 2 k.c.

Przed przystąpieniem do dalszych rozważań, zauważyć jeszcze należy, iż jak podnosi się w orzecznictwie istotą prawa cywilnego jest strzeżenie praw podmiotowych, a zatem wszelkie rozstrzygnięcia prowadzące do redukcji bądź unicestwienia tych praw mają charakter wyjątkowy. Odmowa udzielenia ochrony prawnej na podstawie art. 5 k.c., z uwagi na jego wyjątkowy - w powyższym ujęciu - charakter musi być zatem uzasadniona istnieniem okoliczności rażących i nieakceptowanych w świetle powszechnie uznawanych w społeczeństwie wartości (tak np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 sierpnia 2011 roku, II CSK 640/10, LEX nr 964496). Na aprobatę zasługuje również wyrażany

w orzecznictwie Sądu Najwyższego pogląd, iż na zasady wynikające z powołanego przepisu ustawy nie może się powoływać osoba, która sama nie przestrzega zasad współżycia społecznego (tak np. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 stycznia 2011 roku, I PK 135/10, LEX nr 794776). Sąd orzekający w niniejszej sprawie podziela również stanowisko, w świetle którego przepis art. 5 k.c. nie może stanowić podstawy dla skonstruowania prawa podmiotowego, w oparciu o które dochodzone jest powództwo, może natomiast uzasadniać oddalenie powództwa sprzecznego z zasadami współżycia społecznego albo sprzecznego ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa, na podstawie którego roszczenie jest dochodzone przez powoda (tak np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 kwietnia 2011 roku, III CSK 181/10, LEX nr 864003).

W świetle powyższych uwag należy stwierdzić, iż zarzut nadużycia prawa podmiotowego przez powodów nie został przez stronę pozwaną w jakikolwiek sposób udowodniony. Skarżący swoją argumentację w powyższym zakresie ograniczył jedynie do wskazania, iż Sąd Rejonowy nie przeprowadził analizy kosztów usytuowania spornej linii telekomunikacyjnej poza nieruchomością powodów. Należy jednak wskazać, iż to na pozwanym spoczywał ciężar wykazania, że zmiana położenia urządzeń jest niemożliwa. Pozwany okoliczności powyższej jednakże nie udowodnił, jak również nie wykazał, jakie byłyby rzeczywiste koszty przesunięcia spornej linii, a także czy koszty te rzeczywiście byłyby niewspółmiernie wysokie do żądania powodów. Nietrafna jest również argumentacja apelującego, iż przy ocenie roszczenia powodów należy brać pod uwagę w szczególności to, iż przedmiotowa linia telekomunikacyjna istnieje od wielu już lat i ma istotne znaczenie, jeżeli chodzi o świadczenie usług telekomunikacyjnych na rzecz wielu innych odbiorców, a w konsekwencji nie wchodzi w grę jej likwidacja. W rozpoznawanej sprawie powodowie nie żądali całkowitej likwidacji spornej linii telefonicznej, a jedynie jej przesunięcia, które, jak ustalono i czego nie kwestionuje również sama strona pozwana, nie jest procesem niemożliwym. Nie budzi również w ocenie Sądu wątpliwości fakt, iż przesunięcie przedmiotowej linii, nie prowadzące jednak do jej likwidacji, nie pozbawi innych odbiorców możliwości korzystania z usług (...) Spółki Akcyjnej w W..

W konsekwencji należało uznać, iż w rozpoznawanej sprawie nie wystąpiły okoliczności wyjątkowe i szczególnie uzasadnione pozwalające na odmowę powodom na podstawie art. 5 k.c. uwzględnienia ich roszczenia opartego na treści art. 222 § 2 k.c.

Mając na uwadze powyższe, a także fakt, że w postępowaniu apelacyjnym nie ujawniono okoliczności, które Sąd drugiej instancji winien wziąć pod uwagę z urzędu, apelacja podlegała oddaleniu w oparciu o art. 385 k.p.c.